

Collegial=Lidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 43.

Den 27 October 1798.

Offentlig Foranstaltning.

For at tilveiebringe en Erstatnings-Fond til at afbetale den Gjeld, Hovedstaden ved at afkjøbe de, efter Gilderbranden, til Gadernes Udvidelse fornødne Grunde har paadraget sig, blev af Hs. Majestæt, under 20 April 1796, nedsat en Kommission for de Fonds, som ere henlagte til at afbetale de til dette Hiemed afkjøbte Grunde. De Kilder, som til denne Erstatnings-Fonds Tilveiebringelse bleve Kommissionen anviste, vare følgende:

- 1) De Staden, ved kongelig Resolution af 11 Sept. 1795, fienkede Byggepladser i Rosenborg-Gaarde, samt de afbrændte tvænde Slotspræsteboliger skulde realiseres.
- 2) Det Staden tilhørende Bldstrupske Gods skulde gives en haande for Godsets Beboere og for Staden fordeelsagtigere Indretning.

N De

- 3) De Staden tilhørende Grunde uden for dens Porte, bebygte og ubebygte, skulde tilbydes de nærværende Fæstere til fuld Eiendom, eller og paa anden bedre Maade benyttes.
- 4) De Staden tilhørende og længere borteliggende Bænger skulde søges enten ved forhøiet aarlig Afgift, naar Fæste fornyes, eller ved at overdrages til Eiendom mod en vis Kjøbesum strax eller i visse Aar, og desuden aarlig Afgift, at gøres saa nyttige, for det første for Afbetalingsfonden og siden for Stadens Kasse, som disse Jorders Værd i nærværende Tid giver Formodning om, at de kunde blive fremfor hidtil, og saavidt Omstændighederne ellers tillade.
- 5) De Fælleder, som til Exerceer-Plads for det Militære ei anvendes, skulde indfædes og benyttes paa den fordeelsagtigste Maade.
- 6) De hidtil ved Kjøbenhavns Porte erlagte Passage-Penge skulde forandres til Wei- og Bropenge, samt erlægges i Overeensstemmelse med Forordningen af 15 Febr. 1786, imod at garantere Renovationskassens af Passage-Pengene hidtil hafte aarlige Indtægt af 6000 Rdlr.
- 7) Den Justitsraad Mathiesen i Altona, som forhenværende Borgemeester i Kjøbenhavn, af Stadens Kasse tillagte Pension, af 700 Rdlr., skulde fra 1 Januar 1796 overtages paa Pensions-Fonden, og

en lige Sum af Stadens Kasse aarligen udtælles til Afbetalingsfonden.

- 8) Stadens Kasse skulde fremdeles udbetale de 7000 Rdlr., som Veienes Bedligeholdelse, efter et Gjennemsnit af 10 Aar, har kostet, og i Henseende til sammes Istandsættelse for Fremtiden skulde overlægges med General-Bei-Kommissionen om en mindre kostbar Plan, og det som da derefter maatte blive tilovers, komme Afbetalingsfonden tilgode.
- 9) Til samtlige forberædte Indtægter for Afbetalingsfonden skulde end videre føies:
 - a. Det, som herester i Stadepenge, især formedelst Torvenes Udvidelse, formodentligen vilde indkomme.
 - b. Af de Omkostninger, som tilforn medgik til Raadhusets og Slutteriets Bedligeholdelse, aarligt 1300 Rdlr., fra 1 Juli 1795.
 - c. Assurance-Summen for Raadhuset og Slutteriet, dog kun for Tiden forskudsvis, da denne Summe, i Tilfælde af, at den til et nyt Raadhus og Arresthus maatte udfordres, blev fra Afbetalingsfonden at giv~~es~~ tilbage, og da at udredes af dens øvrige Hjælpesilder.
 - d. Det Halve af Renovations-Kassens aarlige Overflud fra 1 Januar 1799; og
 - e. Besparelsen ved de offentlige Rendessteens-Risters og Deksellers Licitation fra 1 Juli 1796.

Da Følgerne af denne Foranstaltning, Udvidelsen af Hovedstadens Gader efter sidste store Ildbrand, ei kunne andet end være faldet enhver i Øinene, vil det formodentligen være mange af denne Tidens Læsere kjert, her at erfare noget om denne Plans Udsærelse, forsaavidt dermed for nærværende Tid er gaaet frem. Og da ovennævnte Kommission af Hs. Majestæt er befalet, qarligen at indberette Fremgangen af de til den overdragne Forretninger, meddeles herved det Væsentlige af den Beretning, Kommissionen, angaaende sine Foranstaltninger for Aaret 1797, har indsendt til Hs. Majestæts Approbation. I denne Beretning mældes, at Erstatningen for de til Gadernes Udvidelse afsløjte Grunde udgjør i alt 288,800 Rdlr. og naar dertil lægges den til Brandvæsenets nye Indretning anslagne

Summe	30,000 Rdlr.
-----------------	--------------

bliver Erstatnings-Fondens passive Tilstand = 318,000 Rdlr.

De anviste Kilder til Erstatningens Tilvejebringelse ere, efter Kommissionens Mældende, ei alle i den Tilstand, at deraf med Tilforladelighed kan opgives, hvilke Indtægter Fonden deraf kan forvente. Erstatningsfondens Aktiva henfører Kommissionen til 3 Klasser, nemlig

1) dem, som allerede ere ophørte at være Indtægts-Kilder;

2) dem,

- 2) dem, som i Tiden kunne forventes at vorde udbragte til ny Indtægt; og
- 3) dem, som allerede afgive Indtægter for Erstatnings-Fonden.

Til den første Klasse henføres Overskuddet af Port- og Passage-Pengene ved Kjøbenhavns Porte, hvilket, da den Forandring med disse Penges Erlæggelse, hvorved dette, til 1600 Rdlr. anslagne Overskud, skulde tilveiebringes, ei af Hs. Majestæt blev bifaldet, bortfalder. Til denne Klasse henregnes og det Halve af Renovations-Kassens aarlige Overskud fra 1 Januar 1799, anslaaet til 500 Rdlr. aarligt, hvilken Indtægt Kommissionen besværgter at ville bortfalde for Erstatnings-Fonden, efterform Renovations-Kassen, der, formedelsf de Saaendes Fritagelse for at erlægge Portpenge, vil erholde en formindsket Indtægt, besværgteligen intet Overskud vil erholde.

(Fortsættelsen følger.)

Justitsag.

For begaaet Mord paa Fruentimmeret Denny Olsdatter, er Landvarn-Soldat af det vesterlehnste Infanteri-Regiment, Sigur Evensen Sordal, ved Krigsretten dømt til af Skarpretteren at knibes med gloende Tænger, dernæst hans høire Haand og siden Hovedet at afhugges, begge Dele med Øre, Legemet af Natmandens Folk at lægges paa Steile, og Hovedet tilligemed Haanden at fæstes paa en Stage oven over Legemet.

Sagens Omstændigheder ere følgende: Ovennævnte Fruentimmer, Nanny Olsdatter, blev den 4 Februar d. A. fundet liggende død med en Kniv i Haanden, i Kostalden paa Gaarden Sordal, i Ousted Sogn, Christiansands-Stift, hvorpaa hendes Lig, efter Øvrighedens Foranstaltning, blev obduceret ved Batallions-Kirurg, og befandtes da, at dets Luftrør, Strube, samt alle omliggende Puls- og Blod-Aarer lige indtil Halsbenet vare overfkaarne, hvorimod de øvrige udvortes Dele befandtes friske og ubeskadigede, og i Underlivet et næsten fuldbaaret Drengébarn; ligesom ogsaa Obducentens af vedkommende Provinsial-Læge bifaldte Renunciation gaaer ud paa, at, efter den tilfældige Beskadigelses Natur, var Saaret i sig selv dødeligt. Efter et derpaa af den civile Øvrighed afholdt Forhør og Tingsvidne, erfarede, at Inkvisiten var den Afdødes Barnefader og Morder, samt at han, efter at have aabenbaret Misgjerningen for sine Forældre og Sødkende, var borttrømt. Om hans Opholdssted erholdtes snart Bished, da han fra Overrig, i Nærheden af Frederikshald, tilskrev Regimentet og ansøgte om Pardon og Tilladelse til, mod en lempelig Straf, at vende tilbage. Og da han, i Haab om at erholde samme, naar han selv indfandt sig, frivilligen kom tilbage over Grændsen til Frederikshald d. 5 Juli derefter, blev han arresteret og bragt til Christiansand. Resultatet af hans Bekjendelse var: at han siden Begyndelsen af forrige Aars Sommer nogle Gange havde

havde haft Sammenleie med Nanny Olsbatter, og formodede selv at have besvangret hende, saasom hun var et skikkeligt Fruentimmer, og han ei kunde have nogen Mistanke til nogen Anden, men at hun ei havde aabenbaret ham sin Frugtsommelighed før den 4 Febr. sidstleden, da hun i Mørkningen kaldte paa ham, i det han gik forbi Kostalden, og, efterat han var fulgt op med hende paa Staldloftet, fortalte ham sin Tilstand; videre, at han efter et kort Ophold var gaaet fra hende, men derpaa, efter at have forrettet et Værende, var kommen tilbage, og, ved at tage fat i en Bjelke, i det han steg op paa Loftet, hændelsevis havde faaet en Kniv under Haanden; hvilken Omstændighed, saavelsom det onde Lune, hvori han paa den Tid var, opvakte hos ham den ulykkelige og strax udførte Beslutning, med ommaaldte Kniv at myrde hende, uden at hun for Næsten gav ham mindste Anledning til Brede eller Overilelse; og endeligen, at han, formedelst den Forvirring, hvori han ved Misgjerningens Udførelse befandt sig, ikke kunde erindre, om han havde overvældet hende ved List eller ved Magt; hvorledes han havde hindret hende fra at strige; og om han, efter at hun var død, havde givet hende Kniven i Haanden, eller, hvor han havde gjort af den; da han derimod vil erindre, at hun i sin Dødsstrid var, uden hans Medvirkning, falden fra Loftet ned i Stalden. Til Undskyldning anførte Inkvisten blot, at, endskjøndt han ei nægtede at have med Forsæt ud-

udøvet den her quæstionerede Misdgjerning, havde han
 dog ei forud besluttet den, da han i øvrigt henstod sig
 under Hs. Majestæts Naade. Inqvistens egen Til-
 staaelse, forbunden med Kjendsgjerningen og adskillige
 edeligt afhørte Vidners overeensstemmende Forklaringer,
 beviser altsaa fuldkomment, at han har myrdet Fruen-
 timmeret Nanny Olsdatter. I øvrigt bemærkes, at,
 endstjøndt Inqvisten har benægtet at have haft nogen
 foregaaende Hensigt og Overlæg til Mordets Udførelse,
 saa frembyde dog Afterne vis Formodning om det Mod-
 satte. Af et Vidnes Forklaring, sammenholdt med In-
 qvistens Svar paa en forelagt Qvæstion, udkommer
 nemlig, at han har myrdet Nanny Olsdatter, for at
 undgaae at udlægges som hendes Barnefader. Han har
 tilstaaet at have i Veigden hørt Rygte om hendes Frugt-
 sommelighed, samt at han, for at erholde Visshed i den-
 ne Henseende, spurgte hende desangaaende den Afren,
 Mordet blev begaaet. Og jevnføres hermed hans Ud-
 ladelse 14 Dage forud til et andet Vidne, at han var
 kjed af Livet, og bange for, at han kom til at gjøre en
 Ulykke, saa er næsten ingen Tvivl om, at Forbrydelsen
 i Forveien har været betænkt og overlagt. Endnu er det
 mærkeligt, at den Kniv, hvormed Inqvisten foregiver
 at have myrdet omtaunte Fruentimmer, i Krigsforhø-
 ret beskrives, som et gammelt forrustet Instrument, med
 et ganske uskarpt og i Spidsen bestadiget Blad. Det synes
 altsaa troligt, at han ei hermed, men ved en medhast
 skar.

Karperle Kniv, har tilføiet den Myrbede de Saar, som Obduktions-Forretningen ommælder, og Rimeligheden heraf vinder Styrke i et Vidnes Forklaring om at have fundet Kniv-Ridser i Sneen uden for Kostalden, da han venteligt paa den Maade har tøvet Blodet af Kniven; ligesom det og neppe, efter Omstændighederne, kan være Tvivl underkastet, at han selv, efter fuldsort Mord, har slængt den Myrbede fra Loftet ned i Kostalden, og givet hende den foresundne gamle Kniv i Haanden, for at gjøre det troligt, at hun selv havde taget Livet af sig.

Efterat denne Sag med alle sine Omstændigheder har været Hs. Majestæt foredraget af det kongelige Generalitets- og Kommissariats-Kollegium, har Høistamme, i Overeensstemmelse med General-Auditorsens Indstilling desangaaende, under 5 d. M. resolveret saaledes:

”Vi fritage af Naade Sigur Evensen Sordal for at
 ”knibes med gloende Tænger, men stabsæfte i øv-
 ”rigt den over ham faldede Krigsrets-Dom, dog
 ”saaledes, at han tillige skal have forbrudt sin Jord,
 ”om han nogen er eiende, til Os, og sin Hoved-
 ”lod, Halvdelen til Os, og den anden Halvdeel
 ”til den myrbede Nanny Olsdatters Arvinger.

Blandede Efterretninger.

Bed et af Anna Grønnegaard, af Jomfruens Egede, under 8 Septbr. d. N. oprettet, og af Hs. Majestæt

Testat under 28 næstefter konfirmeret Testament, er Øster Egede Kirke i Sjælland tillagt 2000 Rdlr., og samme Sogns Fattige ligeledes 20 Rdlr.

Forrige Amtsforvalter over Kjøbenhavns Amt, afgangne Sekretær Poulsen, har, ved et af ham under 13 Septbr. d. A. oprettet, og af Hs. Majestæt den 19 d. M. konfirmeret, Testamente, indsat det norske Videnfabers Selskab til sin universale Arving, dog fradrages hans Bo 200 Rdlr., som han har stienket Sorø Byes Fattig-Kasse, og 50 Rdlr., som han har givet en Læredreng her i Byen.

I Anledning af en fra de brandlidte Indvaanere i Rødby indkommen Ansøgning om Konsumtions- og Skattefrihed, indtil deres Stæder igjen ere opbygte, har Hs. Majestæt, under 17 August d. A., resolveret saaledes:

"Vi tillade allernaadigst, at til hver af de 37 brandlidte Personer i Rødby maa, i Konsumtions-Godtgjørelse, udbetales 2 Rdlr. af Bor Kasse."

For Cancelliet er opkastet det Spørgsmaal: om Bedkommende udi Sager, angaaende ulovligt Krohold og Brændeviinsbrænde paa Landet, bør tilpligtes at lide Nam for Boderne, samt i Tilfælde af deres Boes Utilstrækkelighed, da først affone dem efter Anordningerne, eller, om det Tillæg af Nam kan undværes? I den

An-

Anledning har bemældte Kollegium, efter foregaaende Brevvevling med Rentekammeret, under 6 Oktbr. d. A., tilskrevet Amtmanden over Hjøring Amt, at Udlæg for Bøder, for første Gang begaaet ulovlig Brændevinsbrænden og Krohold, finder Sted efter Forordningen af 2 August 1786, men derimod finder Udlæg ei Sted for denne Forbrydelses Gjgentagelse, naar Forbryderen eengang tilforn om slig Forbrydelse lovligen er bleven overbevist og derfor dømt eller straffet, eftersom disse sidste Bøder bør affones med Fæstningsarbejde.

Afgangne Biskop Finsen i Island har forlangt Cancelliets Resolution, hvorledes Anordningen om Kirkeres Indkomster og Rettigheder i Island af 17 Juli 1782 § 16, hvorved Præsterne tillægges Betaling for Kirkeres Regnskabers Revision, samt norske Lovs 2 — 21 — 47, der tillægger Præsten een Mark for hvert Regnskab at skrive, skal være at forstaae, og om denne Betaling ogsaa kan tilkomme Præsten, naar han selv er Beneficiarius?

I den Anledning har Cancelliet under 20 Oktbr. d. A. tilskrevet Stiftamtmanden og Biskoppen over Skalholt Stift, at efter dets Tanker kan den omhandlede 47de Artikel af 2 Bogs 21 Kap. ikke anvendes paa Beneficiarius i Island, efterdi han, som Kurator for sin Kirke, uden Betaling bør aflægge og skrive sit Regnskab. Derimod kunne de til Proprietær-Kirker befit-

fedde Præster vedblive af Kirken at nyde de i Folge Reglementet bestemte 16 ß, for at revidere Proprietarens aflæggende Regnskab.

Under 23 Oktober har Cancelliet tilskrevet Stiftsamtmanden over Sjølands Stift, at foranstalte Skomager Haneman i Helsingør justicialiter tiltalt for hans mod den spanske Konsul Badin og Hustru sammesteds forøvede voldsomme Adfærd.

Ligeledes er Skomager-Lauget i Faaborg sat under Justitiens Tiltale for dets udviste Overhørighed, i Anledning af en Skomagersvends Antagelse til Mester.

Paa Grund af, at til det nu ledige Søndmørs Sørenskriveri i Bergens Stift, hvis Indkomster anslaaes til 1600 Rdlr. aarligt, hører et meget folkerigt Distrikt, da Folkemængden udgjør 20 a 30,000 Mennesker, og Sørenskriveren tillige har for mange og besværlige Sø-Reiser til, at han ene kan overkomme alle sine Forretninger, har Amtmanden over Romsdals, og Nord- samt Søndmørs-Amt foreslaaet: at dette Embede maatte deles i tvende, saaledes: at Borgens, Valle, Dahle, Sundelvens, Batne og Gryttens Skibsreder, samt Gaardene Tusvigen, Baadmyr, Thune, Svarte-bek med Leervog, Hatlemork, Kuusæt, Hooden, Giere, Myrsæt, Udgaard, Midgaard, Hundbeide og Gjeve-
næs

næs af Jerringfjords Skibrede, saa og Gaardene Nør-ringsæt, Roisen, Sulebust, Sulebakke, Glessinsund, Kirkebøe og Ødegaard, af Ulsteens Skibrede, maatte høre til den ene Deel, som kunde have Navn af det nordre søndmørske Sørenskriveri, hvorimod Nærøe, Røden, Vandelsven, Volden og Ørsteen Skibreder, samt den øvrige Deel og Jerringfjords og Ulsteens Skibreder maatte høre til den anden Part, som kunde have Navn af det søndre - søndmørske Sørenskriveri.

Efterat Cancelliet har forelagt Hs. Majestæt dette Forslag, har det behaget Allerhöjstsamme under 24 October d. A. at resolve saaledes:

"Delingen af dette vidtløftige Sørenskriveri tillades
"efter det af Amtmanden gjorte Forslag.

For Cancelliet er fremsat det Spørsmaal: om, naar flere fra et og samme Sted handle i Kompagni, de da bør være forpligtede til, hver for sig at tage Borgerkab, eller om det er nok, at dette skeer af dem eller den, hvis Navn Kompagniet fører?

I den Anledning har bemældte Kollegium under Dags Dato tilskrevet Kjøbenhavns Magistrat: at naar flere handle i et Kompagni, bør enhver for sig tage Borgerkab.

Efter

Efter officiel Beretning, som er meddeelt Cancelliet, er der i London befalet en Quarantæne af sjortem Dage for alle de Skibe, som komme fra Philadelphia og Havnene i Pensylvanien, med Hensyn til, at den sammesteds herskende Sygdom er af en pestagtig Natur.

Allinge og Sandvig Kjøbstæders Borgere, samt Hammershuus Birk's Beboere paa Bornholm, have ansøgt om, at maatte fremdeles beholde deres egen Jurisdiktion og Tinget, som hidtil holdes i Allinge, uagtet en den 28 Juni 1783 afgiven Resolution, som byder, at Tinghuse skulde opbygges i Sønder, Øster og Nørre Herreder.

Da nu Hensigten med den i Maret 1783 afgivne Resolution har været, at lette Allinge og Sandvig saavel som Hammershuus Birk de med et nyt Tinghuses Opbyggelse forbundne Omkostninger, men det nu af bemældte Ansøgning sees, at disse heller ville bære forbedrede Udgifter, end underkaste sig den Besværlighed i Rettergangs-Sager og andre Byens Anliggender, af reise til Hasle; saa har Cancelliet tilskrevet Stiftamtmanden, at det kan tillades Supplikanterne, at beholde deres gamle Børneting, imod at de selv bekoste et passende Tinghuus opført og vedligeholdt, hvor Retten med Anstændighed kan holdes.

Ledigt Embede.

Under Admiralitetet: Kontrollør-Embedet ved
Assistense-Huset i Kjøbenhavn.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 24 Oktober er forhenværende Missionær, E. P. H. Stegmann, udnævnt til Præst ved Zions Menighed i Franker, i den efter Ansøgning entledigede N. S. Fuglsangs Sted. Til virkelige Cancellieraader ere udnævnte: Cancellie-Sekretær J. Gude, Inspektør ved Baisenhuset i Kjøbenhavn og Sekretær ved det kongelige Missions-Kollegium, samt Cancellie-Sekretær D. Monrad, Sekretær, Revisor og Archivarius ved det kongelige General-Postamt. Den 26 er Kand. Theol., D. A. Secher, konfirmeret til Sognepræst for Zeusten og Foldby Menigheder i Aarhus Stift; Kand. Theol. C. G. Bjørnsen ligeledes til Sognepræst for Noholte Menighed i Sjælland.

Under Generalitetet: Den 5 Oktober er Second-Lieutenant Hostrup, ved Klædeboe-Quarteers Borger-Kompagni i Kjøbenhavn, efter Ansøgning, affædiget med Borger-Kapitains Karakter, og Tilladelse at bære Feldttegnet og den borgerlige militære Uniform. Den 19 s. M. er Premier-Lieutenant ved den slesvig-holstenske Batallion let Infanteri, og Aide-General-Quartermester, v. Gall, efter Ansøgning, dimitteret med Kapitains Karakter; den fra det første jydsk In-

fan-

fanteri-Regiment nylig dimitterede Premier-Lieutenant v. Schrøter benaaded med Krigsraads Karakter; Fændrik v. Burggraff, ved det vesterlehniske Regiment, be-
fikket til Second-Lieutenant ved de Nationale, og Fændrik à la suite v. Smith til virkelig Fændrik ved Regimentets Grenadeer-Kompagnier.

Under Oeconomie- og Commerce-Collegium:
Den 24 Oktbr. er den konstituerede danske Konsul i Gibraltar, John Glynn, udnævnt til virkelig Konsul sammesteds, og forhenværende Vice-Konsul i Bordeaux, Isaac v. Hemert, ligeledes til virkelig Konsul der paa Stedet.

Under General-Toldkammeret: Den 17 Oktober er Toldkontrollør Villeshou i Mariager i Naade entlediget med Pension, og E. S. W. Starck udnævnt til Over-Told- og Konsumtions-Betjent sammesteds; Student J. W. Rasch befikket til adjungeret Toldkasserer i Langesund, dog under det Vilkaar, at denne Adjunktion ikke giver ham noget Haab om Succession, og Toldbetjenten paa St. Croix, Kontrollør F. E. Wesley, udnævnt til Bygnings-Inspektør og Landmaaler paa de danske vestindiske Øer.

Under General Postamtet: Den 19 Oktober er afflediget Lieutenant M. Thye udnævnt til Postmester i Nysted i Holland.

Trykfeil.

No. 42. Side 664 L. 24 af 9 Oktbr., læs: af 19 Oktbr.